

σύγχρονο

ΦάσμαGroup
προπαρασκευή για
Α.Ε.Ι. & Τ.Ε.Ι.

μαθητικό φροντιστήριο

25 ^{ης} Μαρτίου 111	ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ	☎ 210. 50.20.990 - 50.27.990
25 ^{ης} Μαρτίου 74	ΠΛΑΤΕΙΑ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	☎ 210.50.60.845 - 50.50.658
Γραβιάς 85	ΚΗΠΟΥΠΟΛΗ	☎ 210.50.51.557 - 50.56.256
Πρωτεσιλάου 63	ΠΛ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ - ΙΛΙΟΝ	☎ 210.26.32.505 - 26.32.507

Μάθημα : ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Καθηγητής : ΟΜΑΔΑ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΦΑΣΜΑ

Τάξη : Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία :

Όνοματεπώνυμο :

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Ἠθικά Νικομάχεια Β1, 1-4

α' απόσπασμα

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἢ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἢ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζη τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. Οὕτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

β' απόσπασμα

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετάς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μαθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σὺφρονα σὺφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Από το κείμενο που σας δίνετε να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

α. Ποια είδη της αρετής διακρίνει ο Αριστοτέλης και από ποιους παράγοντες εξαρτάται η ανάπτυξη καθενός; **(α' απόσπασμα)**

β. Χρησιμοποιώντας την επαγωγική μέθοδο να συνθέσετε μια παράγραφο στην οποία θα υποστηρίξετε τη βασική θέση του Αριστοτέλη (*οὐδεμία των ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίγνεται*) με το επιχείρημα που προβάλλεται **στο β' απόσπασμα** διατυπωμένο με δικά σας λόγια.

Μονάδες 10

B1. Λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα χωρία του πρώτου αποσπάσματος να αναδείξετε τη σχέση που έχουν με τις ηθικές αρετές το «ἔθος» και η «φύσις»: «*ἢ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται*», «*Οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ... δὲ διὰ τοῦ ἔθους*». **(α' απόσπασμα)**

Μονάδες 10

B.2. α. Ποιο είναι το περιεχόμενο των εννοιών «δύναμις» και «ενέργεια» στην αριστοτελική φιλοσοφία;

β. Ποια από τις δυο έννοιες θεωρεί ο φιλόσοφος πιο αξιόλογη και γιατί;

Μονάδες 10

B.3. Να γράψετε δίπλα στο κεφαλαίο γράμμα καθεμιάς από τις προτάσεις της Στήλης Α, τον αριθμό της σωστής πρότασης της Στήλης Β.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
Α. Ο Αριστοτέλης πίστευε ακράδαντα πως γνώρισμα του αληθινού φιλοσόφου είναι να έχει το κουράγιο ακόμη	1. «καὶ τὰ δημόσια ἀναιρεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας»
	2. «καὶ τὰ ἡδέα αἰρεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας»
	3. «καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας».
Β. Ο Αριστοτέλης κατηγορήθηκε από τους Αθηναίους για ασέβεια, επειδή συνέθεσε	1. μια ελεγεία, προς τιμὴν του θανάτου του μαθητῆ του Θεόφραστου
	2. έναν παιάνα, παραδοσιακό ὕμνο στον Απόλλωνα, για να υμνήσει ένα κοινό θνητό, τον αξέχαστο φίλο του Ερμία
	3. μια τραγωδία για την Αθήνα, όπου τη χαρακτήριζε πανέμορφη αλλά και άσχημη.
Γ. Ο Αριστοτέλης όρισε την ευδαιμονία του ανθρώπου	1. ως κατάσταση και ενέργεια της ψυχῆς που πλησιάζει την τελειότητα

	2. όχι ως κατάσταση, αλλά ως ενέργεια της ψυχής, με τους κανόνες της τέλειας αρετής
	3. ως κατάσταση και ενέργεια της ψυχής, με τους κανόνες μας τέλειας αρετής.
Δ. Ο Αριστοτέλης διέκρινε τελικά	1. α) το λόγον ἔχον, β) το ἄλογον, και γ) το ἡμι- ἔλογον μέρος της ψυχής
	2. α) το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχής, β) το καθαρά ἄλογον και γ) το μέρος που μετέχει και του ἀλόγου και του λόγου ἔχοντος μέρους της ψυχής
	3. το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχής από το καθαρά ἄλογον.
Ε. Ο Αριστοτέλης ονόμασε ἐπιθυμητικόν το μέρος μας ψυχής που έχει σχέση	1. με τη σοφία ή τη φρόνηση
	2. με τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου
	3. με τις αρετές που αφορούν το λογικό μας.

Μονάδες 10

B.4. α) Να βρείτε στο κείμενο από το πρωτότυπο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: νοερός, προσοχή, σύγκλιση, συγκομιδή, τοκετός.

Μονάδες 5

β) Για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις να γράψετε μια ομόρριζη λέξη στη νέα ελληνική (απλή ή σύνθετη) με την κατάληξη που σας δίνεται:

ἐθίζεται-μο

λαμβάνομεν: -ψη

φύσει: -το

σώφρονες: -ιμος

ποιούντες: -μα

Μονάδες 5

Μονάδες 10

B.5. Ο Πλάτων στους «Νόμους, 643.d.6 – 644.b.4» έχει αποτυπώσει την άποψη των Ελλήνων σχετικά με την Παιδεία. Η συζήτηση ξεκίνησε από την απορία του Αθηναίου σχετικά με τη λειτουργία των συσσιτίων και της στρατιωτικής εκπαίδευσης στις πόλεις καταγωγής των συνομιλητών του, οι οποίοι υποστήριξαν ότι αυτά, όπως και οι υπόλοιποι νόμοι και θεσμοί, αποσκοπούσαν στην επιτυχή διεκπεραίωση των πολέμων, επομένως στην καλλιέργεια της αρετής της ανδρείας. Ο Αθηναίος δήλωσε ότι δεν πίστευε πως οι νομοθέτες θα θέσπιζαν τους νόμους τους αποσκοπώντας στην καλλιέργεια ενός μόνο μορίου της αρετής, την ανδρεία.

“Αθηναίος : Όποιος άνθρωπος έχει σκοπό να γίνει ενάρετος σε ό,τι τον ενδιαφέρει, πρέπει να ασχολείται από την πρώτη του παιδική ηλικία αστεία και σοβαρά με τα σχετικά ζητήματα του κλάδου του. Όποιος θέλει, παραδείγματος χάριν, να γίνει καλός γεωργός ή οικοδόμος, ο δεύτερος πρέπει να παίζει χτίζοντας κανένα παιδιάστικο οικοδόμημα, κι ο πρώτος να καλλιεργεί τη γη. Κι όποιος ανατρέφει τον καθένα απ’ αυτούς τους δυο, πρέπει να τους φτιάχνει μικρά εργαλεία, απομιμήσεις των αληθινών. Επίσης όσα μαθήματα πρέπει να μάθει, να τα προμελετά. Ο οικοδόμος, λόγου χάριν, να μάθει να χρησιμοποιεί το μέτρο, ή το νήμα της στάθμης και ο πολεμιστής να καβαλλικεύει παίζοντας τα άλογα ή κάμνοντας κάτι παρόμοιο, και να προσπαθεί ο νομοθέτης με τα παιχνίδια να στρέφει τις απολαύσεις και τις επιθυμίες των παιδιών εκεί όπου όταν φτάσουν πρέπει να τελειώσουν. Βασικό, λοιπόν, σκοπό της παιδείας νομίζουμε την σωστή ανατροφή που, με το παιχνίδι, θα οδηγήσει όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα την ψυχή του παιδιού ν’ αγαπήσει με όλη του την ύπαρξη εκείνο, στο οποίο όταν γίνει άντρας, θα παραστεί ανάγκη να είναι τέλειος.

Μτφρ. Β. Μοσκόβης. 1988. Πλάτωνος Νόμοι. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Νομίζετε ότι υπάρχουν κοινά σημεία ανάμεσα στους λόγους του Πλάτωνα και στην άποψη του Αριστοτέλη στο **β’ απόσπασμα** για το πώς αναπτύσσονται οι τέχνες και η ηθική αρετή. Να στηρίζετε τις απόψεις σας σε χωρία των δύο κειμένων.

Φιλοσοφούμεν γνησίως τε καὶ ἱκανῶς...